

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร Parental Involvement in Children's Education

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮี^{1*} และ นัชชิวา บาเกาะห์²
Muhammadafeefee Assalihee^{1*} and Nachima Bakoh²

¹ภาควิชาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
¹Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

²สาขาการวัดและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
²Department of Educational Measurement and Evaluation, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*ติดต่อผู้เขียน assalihee@gmail.com

ส่งบทความ 26 ธันวาคม 2561 | แก้ไข 12 กุมภาพันธ์ 2562 | ตอรับ 22 กุมภาพันธ์ 2562 | เผยแพร่ 1 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ของบุตร การศึกษาที่ผ่านไปได้ดีและยั่งยืนถึงผลบวกต่อบุตร เช่น สนับสนุนให้เด็กมีความพร้อมในการเข้าโรงเรียน สนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ และเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดีของเด็ก นอกจากนี้ช่วยป้องกันให้ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การออกจากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง เป็นต้น บทความนี้เป็นการนำเสนอภาพรวมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา เพื่อให้เข้าใจนิยาม ระดับของการมีส่วนร่วม รูปแบบของการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนในการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต คำสำคัญ: การเลี้ยงดู, การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร, การให้การศึกษากับผู้ปกครอง

Abstract

Parental involvement in education is very important in children's learning success. Previous studies have indicated and confirmed the positive effects on children, such as encouraging children to be ready to attend school, supporting children's learning success and strengthening the social and emotional skills of children. Moreover, parental involvement helps to prevent from risk behaviours such as school dropout and aggressive behaviours, etc. This study presents the overall concepts of parental involvement in children's education. It is aimed to find out parental involvement definition, level of involvements, models, and factors related to parental involvement in the education which will benefit parents, schools and communities to support and promote effective practices and actions to help learners succeed in the future.

Keywords: parenting, parental involvement in education, parental education

■ บทนำ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการศึกษาของผู้เรียนทั้งในด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคม (Durisic & Bunijevac, 2017; Kreider, 2006; Topor, Keane, Shelton, & Galkins, 2010) เพื่อแสดงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จึงได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงแนวทางการจัดการศึกษาที่ต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนรวมถึงผู้ปกครอง และให้สถานศึกษาร่วมมือกับครอบครัว และชุมชนในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ,

2542) ด้วยเหตุนี้การสนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้และการศึกษาของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับสถานศึกษาและชุมชน

แม้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัวไว้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ และเน้นย้ำถึงความจำเป็นของผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน แต่ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็ยังอยู่ในกรอบที่จำกัด รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในประเทศไทยก็ถือว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในต่างประเทศ โดยพิจารณาจากการศึกษาและการถอดบทเรียนการมีส่วนร่วม

ของประเทศต่าง ๆ (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554) ที่มีหลายระดับ รูปแบบ และแนวทางการปฏิบัติ ดังนั้นการตั้งคำถามในเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่ว่าเหตุใดถึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งอาจเป็น เพราะการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาควรพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครอบครัวที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เห็นได้จากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาส่วนใหญ่ล้วนให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (Sormunen, Tossavainen, & Turunen, 2013) โดยเป็นการมีส่วนร่วมที่เข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริง มีการจัดการที่เป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ (Gokturk & Dinckal, 2018) บทความนี้มีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเข้าใจ และสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

นิยาม ความสำคัญ และเป้าหมายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรมีหลายรูปแบบ (Gestwicki, 2015) ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย สถานการณ์ และศักยภาพผู้ปกครองของแต่ละครอบครัว โดยทั่วไปหมายถึงความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Anderson & Minke, 2007; Hornby, 2011; Patrikakou, 2008; พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554) เอพสไตน์ (Epstein, 2018) ได้นิยามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและชุมชนในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้ปกครองครอบคลุมสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก จากความคิดเห็นของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปนิยามของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรได้ว่าเป็นความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและชุมชน เพื่อร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา ผู้เรียนทุกด้าน ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นครอบคลุมด้านความรู้

หรือสติปัญญา ด้านทักษะ และด้านเจตคติ รวมไปถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

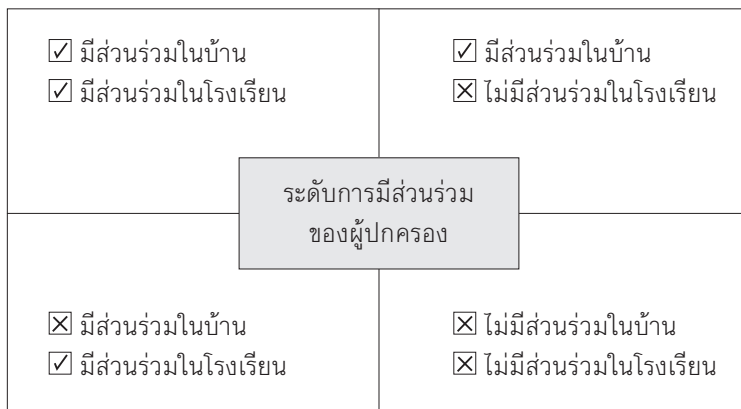
การวิจัยที่ผ่านมาชี้ชัดถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่สามารถส่งผลต่อผู้เรียนหลายด้าน ได้แก่ สนับสนุนให้เด็กมีความพร้อมในการเข้าโรงเรียน สนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ (Durisic & Bunijevac, 2017; Kreider, 2006; Topor et al., 2010) และเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดีของเด็ก (El Nokali, Bachman, & Votruba-Drzal, 2010; Patrikakou, 2008) นอกจากนี้ ยังช่วยป้องกันให้ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การออกจากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง เป็นต้น (Zins, Weissberg, Wang, & Walberg, 2004) สำหรับเป้าหมายหลักของการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสและเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น โดยการนำผู้ปกครองเข้าสู่กระบวนการในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (Durisic & Bunijevac, 2017; Patrikakou, 2008) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้ 5 ด้าน คือ (Epstein, 2005, 2018; Epstein et al., 2018; Gestwicki, 2015; Hornby & Lafaele, 2011; Patrikakou, 2008) 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ 2) เพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ 3) เพื่อสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ 4) เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครูและการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และ 5) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความเป็นเอกภาพ ความเข้าใจร่วมกัน และความเข้มแข็งของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนั้นมีหลายระดับเช่นเดียวกับนิยามตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยระดับนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมาย สถานการณ์และความพร้อมของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน เกสวิกิ (Gestwicki, 2015) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 2 ระดับ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมขั้นต้น หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีบทบาทกับโรงเรียนในกิจกรรมที่มีความซับซ้อนน้อย เช่น กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง เข้าร่วมการประชุมนิเทศนักเรียน และติดตามข่าวสารจากโรงเรียน เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมขั้นสูง หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีบทบาทมากในกิจกรรมของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้ข้อเสนอทั้งนโยบายและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีความท้าทายสูง เช่น ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายสถานศึกษา การร่วมสังเกตการณ์การเรียนการสอนของครูผู้สอน การร่วมเป็นอาสาสมัครในการสอน เป็นต้น โดยการมีส่วนร่วมในระดับสูงนั้นจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนเพื่อให้สามารถช่วยสนับสนุนผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นเอกภาพ

วานเดกริฟ และ กรีน (Vandegrift & Greene, 1992) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเด็กในบ้านและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียน 2) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเด็กในบ้านแต่ขาดการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน 3) ผู้ปกครองที่ไม่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนเด็กในบ้านแต่ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนในโรงเรียน 4) ผู้ปกครองที่ขาดการสนับสนุนทั้งในบ้านและความร่วมมือกับโรงเรียน

แผนภูมิที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Vandegrift & Greene, 1992)

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถสรุปได้ คือ การมีส่วนร่วมในระดับต่ำและการมีส่วนร่วมในระดับสูง โดยการมีส่วนร่วมในระดับต่ำผู้ปกครองมีบทบาทหรือหน้าที่ที่มีความซับซ้อนน้อย เช่น กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง เข้าร่วมการประชุมนิเทศน์นักเรียน ติดตามข่าวสารจากโรงเรียน รับรู้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้น ส่วนในระดับสูงนั้นจะต้องใช้ทั้งความคิด การตัดสินใจ และการปฏิบัติ รวมถึงการเสียสละทั้งเวลาและทรัพย์สินในบางโอกาส เพื่อร่วมสนับสนุนโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมไม่จำกัดเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นแต่รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้อะไรหรือการศึกษาของเด็กทั้งในบ้านและนอกบ้าน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแต่ละผู้ปกครองนั้นต่างมีระดับความสามารถในการสนับสนุนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตามความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่าผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในบ้านและในโรงเรียนรวมถึงการร่วมมือกับชุมชนและการสร้างความสมดุลในการสนับสนุน โดยไม่ควรผลัก

ภาระความรับผิดชอบให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่ควรร่วมกันเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

นักวิชาการได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรไว้หลายรูปแบบดังที่ ชูช-ชู และวิล (Sui-Chu & Willms, 1996) ได้เสนอ 4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ 1) การปรึกษาหารือในบ้าน 2) การนิเทศหรือเยี่ยมบ้านผู้เรียน 3) การสื่อสารกับโรงเรียน และ 4) การเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ในขณะที่ ฟร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554) ได้นำเสนอบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงดูบุตร 2) การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก 3) การสื่อสารกับโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรม/อาสาสมัครของโรงเรียน และ 5) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและเครือข่ายผู้ปกครอง

เอพสทิน (Epstein, 2018) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Epstein's Model for Parental Involvement) ซึ่งได้รับการยอมรับและได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยแบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) การอบรมเลี้ยงดู (parenting) หมายถึง บทบาทของผู้ปกครองในการทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กเพื่อสร้างบรรยากาศที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 2) การสื่อสารกับโรงเรียน (communicating) หมายถึง ผู้ปกครองทำการสื่อสารกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) เกี่ยวกับพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของเด็กในทุกด้าน 3) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน (learning at home) หมายถึง ผู้ปกครองจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อสนับสนุนเด็กตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินติดตามพัฒนาการของเด็กเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับโรงเรียนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การเป็นอาสาสมัคร (volunteering) หมายถึง ผู้ปกครองร่วมเป็นอาสาสมัครในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ช่วยสอน ช่วยจัดกิจกรรม สนับสนุนโครงการ การเป็นกรรมการสมาคมหรือเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นต้น 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) หมายถึง ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น 6) การร่วมมือกับชุมชน (collaborating with the community) หมายถึง ผู้ปกครองร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น การบูรณาการทรัพยากรและบริการที่มีในชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนโรงเรียน ผู้เรียน และครอบครัว และจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ซินาน โคยิกิตา (Kocyigita, 2015) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) การให้การศึกษาผู้ปกครอง (parental education) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูหรือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร 2) กิจกรรมการสื่อสารของครอบครัว (family communication activities) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครู 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก (involvement of parents in educational activities) หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน 4) การเยี่ยมบ้าน (home visits) หมายถึง บทบาทของครูในการสำรวจ ตรวจสอบสภาพและบรรยากาศของบ้านหรือ

ครอบครัวของเด็ก 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารและกระบวนการในการตัดสินใจ (involvement of parents in administrative and decision-making processes) หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจในกิจการต่างๆ ของโรงเรียน ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนที่ผู้ปกครองต้องการการสนับสนุน หมายถึง ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ปกครอง ซึ่งความต้องการของผู้ปกครองนั้นมี 4 ระดับ คือ (1) ผู้ปกครองบางท่านเท่านั้นที่ต้องการการสนับสนุนจากโรงเรียน เช่น การให้คำปรึกษาเฉพาะทางสำหรับครอบครัวเด็กพิเศษ การช่วยเหลือครอบครัวในด้านที่มีความต้องการจำเป็น เป็นต้น (2) ผู้ปกครองจำนวนมากที่ต้องการการสนับสนุนจากโรงเรียน เช่น การแนะนำหรือนิเทศผู้ปกครอง การอบรมเรื่องการเลี้ยงดูบุตร การอบรมผู้ปกครอง การสัมภาษณ์วิชาการ เป็นต้น (3) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนจากโรงเรียน โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์กับครูและบุคลากรของโรงเรียน เช่น การเยี่ยมบ้าน การประชุมร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง เป็นต้น (4) ผู้ปกครองทุกคนต้องการการสนับสนุนจากโรงเรียน เช่น ช่องทางการสื่อสารต่างๆ คู่มือผู้ปกครอง รายงานผลการเรียนของผู้เรียน แบบบันทึกพฤติกรรม หมายเลขโทรศัพท์ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น เป็นต้น 2) ส่วนที่ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนตามศักยภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ (1) ระดับที่ผู้ปกครองเพียงบางส่วนเท่านั้นมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนโรงเรียนได้โดยในระดับนี้การมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องให้ผู้ปกครองทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น การเป็นกรรมการสมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น (2) ระดับที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจำนวนมากขึ้น ในระดับนี้ผู้ปกครองหลายคนควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมเนื่องจากเป็นกิจกรรมสนับสนุนผู้เรียน ซึ่งผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมมากก็จะมีส่งผลดีต่อผู้เรียนโดยรวมมากยิ่งขึ้น เช่น การเป็นอาสาสมัครช่วยสอนหรือวิทยากรในชั้นเรียน การสนับสนุนกองทุนการศึกษาของโรงเรียน สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น (3) ระดับที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในระดับนี้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่งผลต่อผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กในความดูแลโดยตรง ดังนั้น ผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญเพราะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและในบ้าน เช่น การดูแลการทำบ้านของบุตร สนับสนุนหรือ

จัดการเรียนรู้ในบ้าน สนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือนอกบ้าน เป็นต้น และ (4) ระดับที่ผู้ปกครองทุกคนต้องมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นการรายงานหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนในความดูแล ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สามารถพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เช่น การให้ข้อมูล สุขภาวะ การสนับสนุนความถนัดและความสนใจของบุตร การดูแลเรื่องโภชนาการ การดูแลอารมณ์ของบุตร เป็นต้น รูปแบบนี้นำเสนอเป็นรูปภาพพีระมิด 2 ด้านที่มีฐานเชื่อมต่อกัน

รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการและการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองแต่ละคนที่มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรจากแนวคิดและการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

ลำดับ	รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	แนวคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัว				
		Sui-Chu & Willms (1996)	Hornby (2011)	พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2011) (พ.ศ. 2554)	Kocyigita (2015)	Epstein (2018)
1	การเลี้ยงดู	■	■	■	○	■
2	การสื่อสารกับโรงเรียน	■	■	■	■	■
3	การจัดการเรียนรู้ในบ้าน	○	■	■	■	■
4	การเป็นอาสาสมัคร	■	■	■	○	■
5	การตัดสินใจ	○	■	○	■	■
6	การร่วมมือกับชุมชน	○	○	■	○	■
7	การให้การศึกษากับผู้ปกครอง	○	■	○	■	○
8	การนิเทศหรือเยี่ยมบ้านนักเรียน	■	■	○	■	○

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ ■ หมายถึง ประเด็นที่เกี่ยวข้อง
 สัญลักษณ์ ○ หมายถึง ประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรพบว่านักวิชาการมีการนำเสนอแนวคิดรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งมีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่แตกต่างกัน โดยเป็นจุดเน้นที่นักวิชาการแต่ละท่านให้ความสำคัญ นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองคือการสื่อสารกับโรงเรียน (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554; Epstein, 2018; Hornby, 2011; Kocyigita, 2015; Sui-Chu & Willms, 1996) ตามด้วยการเลี้ยงดู การเป็นอาสาสมัครของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมของโรงเรียน (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554; Epstein, 2018; Hornby, 2011; Sui-Chu & Willms, 1996) และการจัดการเรียนรู้ในบ้านเพื่อสนับสนุนและพัฒนาผู้เรียน (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554; Epstein, 2018; Hornby, 2011; Kocyigita, 2015) นอกจากรูปแบบข้างต้น ซีนาน โคยีกิตา (Kocyigita, 2015) ได้นำเสนอประเด็นการเยี่ยมบ้านนักเรียน

เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) และ ซุย-ชู และ วิล (Sui-Chu & Willms, 1996) ในประเด็นการนิเทศผู้ปกครอง ในช่วงหลังนักวิชาการเห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเฉพาะประเด็นการสื่อสารกับโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอ แต่ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน (Epstein, 2018; Hornby, 2011; Kocyigita, 2015) และต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียน (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554; Epstein, 2018) และที่สำคัญ การศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องก็ถือเป็นเรื่องสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร (Epstein, 2018; Hornby, 2011)

ในภาพรวมสามารถสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การสื่อสารระหว่าง

ผู้ปกครองกับโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การเป็นอาสาสมัครของผู้ปกครอง การตัดสินใจในกิจกรรมของโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน การเยี่ยมบ้านหรือนิเทศผู้ปกครองของโรงเรียน และการศึกษาครอบครัวหรือการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของผู้ปกครอง โดยองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นผู้ปกครองมีการปฏิบัติและมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเป้าหมาย สถานการณ์หรือบริบทและความพร้อมของผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน อย่างไรก็ตาม จากข้อสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมดังที่แสดงในตารางที่ 1 ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีขอบเขตที่กว้างและลึกมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำกัดเฉพาะเพียงแค่การเข้าร่วมการประชุม นิเทศ การประชุมผู้ปกครอง การสื่อสารกับโรงเรียนตามที่เข้าใจกันก่อนหน้านี้ ความเข้าใจจากการนำเสนอบทความนี้จะเป็นการเปิดมุมมองการพัฒนาผู้เรียนโดยการเรียนรู้ของผู้ปกครองใหม่ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และการนำไปใช้ของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนที่มองเห็นเป็นรูปธรรมและมองเห็นมิติของการมีส่วนร่วมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นสำหรับการพัฒนาผู้เรียน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนั้นมีปัจจัยและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมหลายด้านทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทั้งในด้านสังคมและการปฏิบัติ (RM Education, 2012) โดยแต่ละครอบครัวมีปัจจัยที่แตกต่างกัน วิลเลียม และ ซานเชส (Williams & Sanchez, 2013) ได้จำแนกปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การไม่มีเวลา การขาดการเข้าถึงโรงเรียน การขาดงบประมาณ และขาดความตระหนัก ในขณะที่ฮอร์นบาย (Hornby, 2011; Hornby & Lafaele, 2011) ได้แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วม ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม สภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้ปกครองระดับชั้นทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์และเพศ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับตัวเด็ก ประกอบด้วย อายุ ความสามารถหรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ การเป็นเด็กพิเศษ และพฤติกรรมของเด็กที่เป็นปัญหา 3) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู ประกอบด้วย ความแตกต่างของเป้าหมายและการดำเนินการความแตกต่างเกี่ยวกับทัศนคติ และความแตกต่างด้านการใช้ภาษา 4) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นหลายประเด็นสอดคล้องกับการศึกษาของ แพทริคาคู (Patrikakou, 2008) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร และ พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ทัศนคติของผู้ปกครอง ประกอบด้วย (1) เวลาและความต้องการในการดำรง (2) การขาดความรู้ที่จำเป็นหรือความรู้เฉพาะที่สามารถส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมภายในบ้าน และ (3) ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน 2) ทัศนคติของครู ประกอบด้วย (1) การได้รับการอบรมและพัฒนา (2) คุณลักษณะส่วนบุคคลของครู และ (3) การบริหารจัดการเวลาของครูผู้สอน

นักวิชาการอีกท่านที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรคือ เบลเซอร์ (Blazer, 2005) ซึ่งได้ศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 9 ด้าน ได้แก่ 1) ครูมีเวลาจำกัด หมายถึง ครูเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นเป็นหน้าที่เสริมอีกทั้งยังมีภาระที่รับผิดชอบอีกจำนวนมาก 2) ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อศักยภาพของผู้ปกครอง หมายถึง ครูบางท่านเข้าใจว่าผู้ปกครองไม่สามารถช่วยเด็กนักเรียนได้เพราะข้อจำกัดในด้านการศึกษาของผู้ปกครอง 3) การขาดความเข้าใจต่อคุณลักษณะการสื่อสารของผู้ปกครอง หมายถึง ความล้มเหลวของการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองนั้นเกิดจากความไม่เข้าใจระหว่างกันในเรื่องของการสื่อสารที่มีวัฒนธรรมและภาษาแตกต่างกัน 4) ข้อจำกัดด้านทรัพยากรครอบครัว หมายถึง ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาของผู้ปกครอง การเดินทาง และการดูแลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5) การอำนวยความสะดวก หมายถึง ผู้ปกครองบางท่านรู้สึกไม่สะดวกหรือไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน บางท่านมีประสบการณ์ด้านลบกับโรงเรียนหรือไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมบางอย่างที่โรงเรียนกำหนดหรือปฏิบัติ 6) ความเครียดระหว่างครูและผู้ปกครอง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมหรือการปรึกษาหารือในวาระต่างๆ ของโรงเรียน 7) ผู้ปกครองมีความรู้สึกไม่สบายใจหรือใช้เวลาในการแจ้งผู้ปกครองล่าช้า และมักจะได้รับข่าวสารด้านลบเท่านั้น ครอบครัวบางท่านรู้สึกถึงความลำบากในการเข้าถึงกระบวนการติดตามนักเรียนและครูมักจะโทษผู้ปกครองเมื่อประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน รวมถึงการสื่อสารแบบทางเดียว หรือผู้ปกครองขาดโอกาสหรือช่องทางในการนำเสนอความคิดเห็นต่อโรงเรียน 8) ครูมีความเชื่อว่าผู้ปกครองไม่ให้ความเคารพต่อครู ครูบางท่านรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ให้ความเคารพต่อการตัดสินใจของครู และบางครั้งมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนไม่ให้ความเคารพต่อครูผู้สอน 9) ความคงที่

ในการอยู่อาศัย หมายถึง ครอบครัวในบางพื้นที่ไม่ได้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งทำให้ต้องมีการย้ายครอบครัวบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง 10) ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะส่งผลดีต่อผู้เรียน 11) ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมสำหรับเด็กในวัยที่มีอายุมากขึ้น หมายถึง เด็กนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูงและสามารถจัดการตนเองได้ ทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อยลง

นอกจากนี้กระบวนการภายในครอบครัวก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยกระบวนการภายในประกอบด้วยการปฏิบัติของครอบครัว 3 ด้าน (Redding, 1998) คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร (the parents' child relationship) ประกอบด้วย การพูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ การแสดงออกถึงความรักความเอาใจใส่ การปรึกษาหารือหรือพูดคุยร่วมกันเกี่ยวกับหนังสือต่างๆ หนังสือพิมพ์ แมกกาซีน รายการทีวี การเรียนรู้นอกบ้าน เช่น ห้องสมุดชุมชน พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น การทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสนับสนุนให้ได้เรียนรู้คำหรือคำศัพท์ใหม่ๆ 2) กิจวัตรประจำวันภายในครอบครัว (routine of family life) ประกอบด้วยช่วงเวลาในการเรียนรู้ในบ้าน กิจวัตรประจำวันอื่นๆ เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การเล่น การทำการบ้าน การอ่านหนังสือ การจัดการสถานที่หรือห้องสำหรับอ่านหรือเรียนรู้ และ

กิจกรรมหรืองานอดิเรกต่างๆ ที่สนใจ เช่น เกม กีฬานันทนาการ เป็นต้น ที่สามารถเพิ่มคุณค่าทางการศึกษา 3) ความคาดหวังและการดูแลของผู้ปกครอง (family expectations and supervision) ประกอบด้วยการให้ความสำคัญต่อการทำการบ้านหรือการอ่านหนังสือมากกว่าการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์หรือนันทนาการ ความคาดหวังในการจัดการเวลา ความเชื่อมั่นในตัวเด็กเกี่ยวกับศักยภาพที่ดีที่สุด การตระหนักในความถูกต้องของการใช้ภาษา การติดตามการคบเพื่อน การดูแลหรือให้คำแนะนำในสิ่งที่รับชมจากโทรทัศน์ และการมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กทั้งในโรงเรียนและพัฒนาการตามช่วงวัย

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีหลายปัจจัยและสาเหตุขึ้นอยู่กับบริบทสถานการณ์และสภาพของผู้ปกครองแต่ละครอบครัว ผู้ปกครองบางท่านอาจมีปัจจัยหลายด้านในขณะที่ผู้ปกครองบางท่านอาจมีปัจจัยแค่เพียงบางประเด็นเท่านั้น อย่างไรก็ตามทุกปัจจัยล้วนมีความสำคัญที่โรงเรียน นักการศึกษา ครู ชุมชน รวมถึงผู้ปกครองเองต้องตระหนักและสร้างความเข้าใจเพื่อให้สามารถจัดการกับอุปสรรคบางประการที่อาจส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กนั้นไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ บทความนี้จะนำเสนอให้เห็นปัจจัยต่างๆ ที่หลากหลายซึ่งรวบรวมจากการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งได้แสดงกลุ่มปัจจัยไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

กลุ่มปัจจัยด้าน	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	แนวคิดและการศึกษา				
		Redding (1998)	Blazer (2005)	Patrikakou (2008)	Hornby (2011)	Williams & Sanchez (2013)
ผู้ปกครอง	ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครอง	○	■	○	■	■
	สถานภาพทางสังคม	○	○	○	■	○
	คุณลักษณะทางประชากร	○	■	○	■	○
	เวลาในการมีส่วนร่วม	○	■	■	○	■
	ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม	○	○	■	■	○
	รายได้	○	○	○	○	■
กระบวนการภายในครอบครัว	ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	■	○	○	○	○
	กิจวัตรประจำวันภายในครอบครัว	■	○	○	○	○
	ความคาดหวังของผู้ปกครอง	■	○	○	○	○

ตารางที่ 2 สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร (ต่อ)

กลุ่มปัจจัยด้าน	ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	แนวคิดและการศึกษา				
		Redding (1998)	Blazer (2005)	Patrikakou (2008)	Hornby (2011)	Williams & Sanchez (2013)
เด็ก	อายุ	○	■	○	■	○
	ความบกพร่องทางการเรียนรู้	○	○	○	■	○
	พฤติกรรมของเด็กที่เป็นปัญหา	○	○	○	■	○
ความสัมพันธ์ กับโรงเรียน	ความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน	○	■	○	■	○
	การสื่อสาร	○	■	■	■	○
	บรรยากาศของโรงเรียน	○	■	■	○	○
	การเข้าถึงโรงเรียน	○	○	○	○	■
ความสัมพันธ์ กับครู	เวลาของครู	○	■	■	○	○
	ความแตกต่างด้านทัศนคติ	○	■	■	■	○
	ทัศนคติต่อครู	○	■	■	■	○
	การสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง	○	■	■	■	○
สังคม	ประวัติศาสตร์	○	○	○	■	○
	ภูมิศาสตร์	○	■	○	■	○
	การเมือง	○	○	○	■	○
	เศรษฐกิจ	○	○	○	■	○

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ ■ หมายถึง ประเด็นที่เกี่ยวข้อง
 สัญลักษณ์ ○ หมายถึง ประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครอง สถานภาพทางสังคม คุณลักษณะทางประชากร เวลาในการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม รายได้ 2) ปัจจัยด้านกระบวนการภายในครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว กิจกรรมประจำวันภายในครอบครัว ความคาดหวังและการดูแลของผู้ปกครอง 3) ปัจจัยเกี่ยวกับเด็ก ประกอบด้วย อายุ ความสามารถหรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ พฤติกรรมของเด็กที่เป็นปัญหา 4) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ประกอบด้วย ความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสาร บรรยากาศของโรงเรียน การเข้าถึงโรงเรียน 5) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู ประกอบด้วย

เวลาของครู ความแตกต่างด้านทัศนคติ ทัศนคติต่อครู การสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง และ 6) ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ โดยปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อผู้ปกครองแตกต่างกัน และทุกปัจจัยต่างมีความสำคัญต่อประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร ดังนั้น การเข้าใจและรับรู้ถึงปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นจะช่วยให้ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนร่วมกันหาแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมระหว่างกัน ซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น ไม่สามารถให้ผู้ปกครอง หรือโรงเรียน หรือชุมชนดำเนินการโดยฝ่ายเดียวแต่ต้องเกิดจากความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรที่น่าสนใจจากทั้งในและต่างประเทศที่ผ่านมาสามารถแบ่งกลุ่มของงานวิจัยได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มงานวิจัยด้านการศึกษารับรู้หรือทัศนคติของผู้ปกครอง ครู และนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (Barge & Loges, 2003; Clinton & Hattie, 2013; Stevens, 2007) 2) กลุ่มงานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม หลักสูตร และแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครอง (Baker, 1997; Hartas, 2008; Patel & Corter, 2013) 3) กลุ่มงานวิจัยด้านการศึกษาความสัมพันธ์หรือผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Desforges & Abouchaar, 2003; Niia, Almqvist, Brunnberg, & Granlund, 2015; Wilder, 2014) และ 4) กลุ่มงานวิจัยด้านการศึกษาปัจจัยสภาพปัญหา หรืออุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Hornby & Lafaele, 2011; Kocoyigita, 2015; Pena, 2000) สำหรับบทความนี้ขอนำเสนองานวิจัยที่น่าสนใจจากทั้งในและต่างประเทศเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. กุลกนก คำเขียว (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 274 คน จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง และการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยความต้องการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมและการสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และพบปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ เวลา การติดต่อสื่อสารกับครู และการขาดความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาแบบใหม่

2. มุฮัมมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย์ (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทหลังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้เข้าร่วมเป็นผู้ปกครองจากสามจังหวัดจำนวน 51 คน และนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการ

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 5 ด้าน ประกอบด้วย การเลี้ยงดูวิถีอิสลาม การจัดการเรียนรู้ในบ้าน บูรณาการอิสลาม การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และมีปัจจัยเงื่อนไขตามการรับรู้ของผู้ปกครองมุสลิม 10 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม เวลา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การเป็นแบบอย่างที่ดี ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทักษะการใช้ไอซีที ความมุ่งมั่น สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิม 5 แนวทางสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 1) แนวทางสำหรับการเลี้ยงดูวิถีอิสลาม 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ในบ้าน บูรณาการอิสลาม 3) แนวทางการร่วมมือกับโรงเรียน 4) แนวทางการร่วมมือกับชุมชน และ 5) แนวทางการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และ 2 แนวทางสนับสนุนผู้ปกครอง ประกอบด้วย แนวทางสำหรับโรงเรียน และแนวทางสำหรับชุมชน

3. ประไพจิตร หิรัญชัยชิตติ (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนานักเรียน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 9 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) เพศของผู้ปกครอง 2) อายุ 3) ความสัมพันธ์กับนักเรียน 4) ความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอน 5) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของโรงเรียน 6) สังกัดโรงเรียน 7) ความพอใจในลักษณะของนักเรียน 8) การปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และ 9) การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ในส่วนการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกรณีตัวอย่าง 8 คน พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 6 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) สถานภาพสมรส 2) อาชีพ 3) ลักษณะเวลาการทำงาน 4) รายได้ 5) ความสัมพันธ์กับนักเรียน และ 6) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมของโรงเรียน จากการสังเคราะห์จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสรุปได้ว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ 1) ความสัมพันธ์กับนักเรียน และ 2) หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรม

ของโรงเรียน

4. บีสส์ และ ไทเร (Beisse & Tyre, 2013) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กของกลุ่มผู้อุปถัมภ์ จำนวน 101 คน โดยมีลักษณะทางเชื้อชาติและสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กได้รายงานการมีส่วนร่วมว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้านมากกว่าที่โรงเรียน โดยบางส่วนมีส่วนร่วมอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ และส่วนมากจะมีส่วนร่วมทุกวันและวันส่วนใหญ่ โดยร้อยละ 62.7 มีส่วนร่วมทุกวันและวันส่วนใหญ่ การศึกษาพบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.85) ได้สนับสนุนการทำการบ้านของเด็กและถามเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียนของเด็กว่าเป็นอย่างไร (ร้อยละ 83.17) ทุกวันและวันส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันผู้ดูแลเด็กให้ความช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับการอ่าน ร้อยละ 57.58 และกิจกรรมคณิตศาสตร์ ร้อยละ 55.56 ในแต่ละวันหรือวันส่วนใหญ่ การศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างแรงจูงใจของผู้ดูแลกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม และการรับรู้การติดต่อกับโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียน ข้อค้นพบชี้ให้เห็นถึงนักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็ก

5. มิรานดา แบลซซี่ (Blazey, 2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เป็นผู้อพยพ (immigrants) ในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน Ontario โดยใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (constructivist case study) จากการศึกษาสอบถามผู้ปกครองที่เข้าร่วมในการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการการมีส่วนร่วม 7 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและข้อดีของบุตร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเป็นอาสาสมัครในชั้นเรียน การพบปะระหว่างครูและผู้ปกครองทุกคน การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การได้รับเชิญให้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ของโรงเรียน สำหรับการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับประเด็นที่โรงเรียนควรให้การสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองให้ความเห็น 4 ด้าน ประกอบด้วย โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนงานในอนาคตและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โรงเรียนควรเตรียมให้มีการประชุมของผู้ปกครองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โรงเรียนควรส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่นักเรียนต้องเข้าร่วมให้มากขึ้น และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็กนักเรียน

■ unสรุป

การศึกษาที่ผ่านมาได้ชี้ชัดและยืนยันถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร เช่น สร้างความพร้อมในการเข้าโรงเรียน สนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ และเสริมสร้างทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดีของเด็ก การป้องกันให้ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดให้ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนต้องสร้างร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้น ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผ่านมานั้นมีขอบเขตที่จำกัด ส่วนมากเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองเพียงแค่การสื่อสาร การเข้าร่วมประชุมกับโรงเรียน และติดตามข่าวสารจากโรงเรียนเท่านั้น โดยในความเป็นจริงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีขอบเขตที่กว้าง หลายระดับและรูปแบบตั้งแต่การเลี้ยงดู การสื่อสารกับโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจ การร่วมมือกับชุมชน การให้การศึกษหรือการเรียนรู้อของผู้ปกครอง

การปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตรนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ด้านกระบวนการภายในครอบครัว ด้านเด็ก ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับครู และด้านสังคม ประสิทธิภาพและความสำเร็จในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องคำนึงถึงความสามารถ สถานการณ์ บริบทและโอกาสของทั้งผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ซึ่งต่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และจะต้องขับเคลื่อนกันอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตามผู้ปกครองถือว่าเป็นหัวใจสำคัญซึ่งหากผู้ปกครองขาดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญ และไม่สามารถบริหารจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยอื่น ๆ ก็จะไม่สามารถขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมไปได้ โดยโรงเรียนจะเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนที่จะร่วมช่วยเหลือและสนับสนุนให้การปฏิบัติสามารถดำเนินไปได้

■ ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ปกครองควรศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตร และพยายามมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมการ

มีส่วนร่วมทุกด้าน ได้แก่ การเลี้ยงดู การสื่อสารกับโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจ การร่วมมือกับชุมชน การให้การศึกษาผู้ปกครอง และพยายามจัดการตนเองในประเด็นปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เวลา ทัศนคติ ความรู้และความเข้าใจ ความสัมพันธ์กับครูและโรงเรียน เป็นต้น

2. สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่แท้จริงแก่ผู้ปกครอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนศักยภาพของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนควรพัฒนากลยุทธ์ในการขับเคลื่อนและส่งเสริมความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่สามารถสนับสนุนและพัฒนาผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุตรได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

3. กระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาศาสตร์จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางและนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ชัดเจน และสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมแก่โรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และวิธีการที่ทันสมัยสำหรับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองร่วมกับโรงเรียนและชุมชน

■ กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมุสลิมในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในจังหวัดปัตตานี” ทุนวิจัยสนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สัญญาเลขที่ MRG6280138

■ เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
กุลกนก คำเขียว. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ-เชียงราย, เชียงราย.

ประไพจิตร หิรัญชัยชิตติ. (2545). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนานักเรียน: การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). ผู้ปกครองและผู้เรียน หันส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮียะห์. (2558). การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

Anderson, K. J., & Minke, K. M. (2007). Parent involvement in education: Toward an understanding of parents' decision making. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 311-323.

Baker, A. (1997). Improving parent involvement programs and practice: A qualitative study of parent perceptions. *School Community Journal*, 7, 9-36.

Barge, J. K., & Loges, W. E. (2003). Parent, student, and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31(2), 140-163.

Beisse, K., & Tyre, A. (2013). Caregiver involvement in the education of youth in Foster Care: An exploratory study. *School Social Work Journal*, 37(2), 1-20.

Blazer, C. (2005). *Literature review on family involvement: The home-school partnership*. Suite: Office of Accountability and Systemwide Performance, Miami-Dade County Public Schools.

Blazey, M. (2012). *Immigration parents' involvement in One Ontario School: A case study* (Master of Education), Queen's University, Ontario.

Clinton, J., & Hattie, J. (2013). New Zealand students' perceptions of parental involvement in learning and schooling. *Asia Pacific Journal of Education*, 33(3), 324-337.

Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review* (Vol. 433). London: DfES Publication.

Duriscic, M., & Bunijevac, M. (2017). Parental involvement as a important factor for successful education. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 7(3), 137-153.

El Nokali, N. E., Bachman, H. J., & Votruba-Drzal, E. (2010). Parent involvement and children's academic and social development in elementary school. *Child Development*, 81(3), 988-1005.

- Epstein, J. L. (2005). Attainable goals? The spirit and letter of the no child left behind act on parental involvement. *Sociology of Education, 78*(2), 179-182.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). NY: Routledge.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., Greenfield, M. D. (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). California: Corwin Press.
- Gestwicki, C. (2015). *Home, school, and community relations* (9th ed.). Boston: Cengage Learning.
- Gokturk, S., & Dinckal, S. (2018). Effective parental involvement in education: experiences and perceptions of Turkish teachers from private schools. *Teachers and Teaching, 24*(2), 183-201.
- Hartas, D. (2008). Practices of parental participation: A case study. *Educational Psychology in Practice, 24*(2), 139-153.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education: Building effective school-family partnerships*. NY: Springer Science & Business Media.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review, 63*(1), 37-52.
- Kocyigita, S. (2015). Family involvement in preschool education: Rationale, problems and solutions for the participants. *Educational Sciences: Theory & Practice, 15*(1), 1-17.
- Kreider, H. (2006). Family involvement: What does research say? Retrieved from <https://www.gse.harvard.edu/news/uk/06/07/family-involvement-what-does-research-say>
- Niia, A., Almqvist, L., Brunberg, E., & Granlund, M. (2015). Student participation and parental involvement in relation to academic achievement. *Scandinavian Journal of Educational Research, 59*(3), 297-315.
- Patel, S., & Corter, C. M. (2013). Building capacity for parent involvement through school-based preschool services. *Early Child Development and Care, 183*(7), 981-1004.
- Patrikakou, E. N. (2008). *The power of parent involvement: evidence, ideas, and tools for student success*. Illinois: Center on Innovation and Improvement.
- Pena, D. C. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research, 94*(1), 42-54.
- Redding, S. (1998). *Parents and learning*. Geneva: International Academy of Education, UNESCO.
- RM Education. (2012). Schools and families: Working together survey of schools and parents 2012. Retrieved from https://support.rm.com/_rmvirtual/Media/Downloads/Schools_and_Families_Working_Together_2012_RM_Education.pdf
- Sormunen, M., Tossavainen, K., & Turunen, H. (2013). Finnish parental involvement ethos, health support, health education knowledge and participation: results from a 2-year school health intervention. *Health Education Research, 28*(2), 179-191.
- Stevens, V. K. (2007). *Parental involvement in two elementary schools: A qualitative case study* (Doctor of Education). East Tennessee State University, Tennessee.
- Sui-Chu, E. H., & Willms, J. D. (1996). Effects of parental involvement on eighth-grade achievement. *Sociology of Education, 69*(2), 126-141.
- Topor, D. R., Keane, S. P., Shelton, T. L., & Calkins, S. D. (2010). Parent involvement and student academic performance: A multiple mediational analysis. *Journal of Prevention & Intervention in the Community, 38*(3), 183-197.
- Vandegrift, J. A., & Greene, A. (1992). *Rethinking parent involvement*. Arizona: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis. *Educational Review, 66*(3), 377-397.
- Williams, T. T., & Sanchez, B. (2013). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for inner-city parents. *Youth & Society, 45*(1), 54-74.
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). *Building school success on social and emotional learning*. New York: Teachers College Press.